



Skjøtselsplan for tre slåttemarker på Liabø, Klevgardene, Oppdal kommune, Sør-Trøndelag fylke.

BIOREG AS

Rapport 2012:02

Utførende institusjon: Bioreg AS http://www.bioreg.as/	Kontaktpersoner: Finn Oldervik	ISBN-nr. 978-82-8215-185-6
Prosjektansvarlig: Finn Oldervik 6693 Mjosundet Tlf. 71 64 47 68 el. 414 38 852 E-post: finn@bioreg.as	Oppdragsgiver: Oppdal kommune ved fagansvarlig for miljø, Eli Grete Nisja	Dato: 04.01.2012
Referanse: Oldervik, F.G. & Folden, Ø. 2012. Skjøtselsplan for tre slåttemarkar på Liabø, Klevgardene, Oppdal kommune, Sør-Trøndelag fylke. Bioreg AS rapport 2012 : 02. ISBN; 978-82-8215-186-3.		
Referat: Rapporten beskriver naturverdier og arts mangfold for tre slåttemarkar på Liabø lengst vest av Klevgardene. Videre gjør rapporten rede for de skjøtselstiltak som bør settes i verk for å ta vare på de biologiske verdiene som er knyttet til lokalitetene.		
4 emneord: Kulturlandskap Naturtype Skjøtsel Slåttemark		

Figur 1. Foto; Finn Gunnar Oldervik 27.07.2011. Bildet er tatt fra øst mot vest og viser litt av tunet på Liabø-garden. Nedom vegen ligger det ei naturbeitemark. Som en kanskje får inntrykk av, så er det rimelig bratt på denne garden.

Innhold

Innhold	3
Forord	4
A. Generell del	5
Slåttemarksutforminger Midt-Norge	5
Generelle råd ved skjøtsel og restaurering av verdifulle slåttemarker	6
B. Klevgardene; Liabø: Minnurda	8
SØKBARE EGENSKAPER	8
SKJØTSELSPLAN	10
Kilder	11
Litteratur:	11
Muntlige kilder:	11
Internett:	11
Ortofoto/kart.....	11
Bilde	12
C. Klevgardene; Liabø: Trøabakkene - Trøene	14
SØKBARE EGENSKAPER	14
SKJØTSELSPLAN	16
Kilder	18
Litteratur:	18
Muntlige kilder:	18
Internett:	18
Ortofoto/kart.....	18
Bilde	19
D. Klevgardene; Liabø: Luenga	22
SØKBARE EGENSKAPER	22
SKJØTSELSPLAN	24
Kilder	25
Litteratur:	25
Muntlige kilder:	25
Internett:	25
Ortofoto/kart.....	26
Bilde	26

Forord

Opprinnelig etter initiativ fra Eli Grete Nisja, miljøansvarlig i Oppdal kommune, Sør-Trøndelag fylke, kom arbeidet med skjøtselsplaner i gang sommeren 2010. Det var to områder i Oppdal en skulle konsentrere seg om, nemlig Åmotsdalen og Klevgardene - Sliper - Dettli. Selv om det hadde foregått noe kartlegging i disse områdene tidligere, ble det ganske snart klart at både avgrensinger og beskrivelser var for grove og unøyaktige. Dette skapte en god del forvirring og frustrasjon i starten, men etter hvert forstod vi at det meste av arealene måtte kartlegges og avgrenses på nytt, selv om de gamle beskrivelsene av og til kunne benyttes som et tillegg til egne. Skjøtselsplanene i Åmotsdalen er de første planene for slike lokaliteter som blir laget av Bioreg AS og dets medarbeidere, og det har nok vært litt famling i starten. Vi har siden starten i 2010 også laget en del skjøtselsplaner for Møre og Romsdal, slik at vi føler nå at vi er inne på riktig spor.

Klevgardene, bl.a. inkludert Liabø, Sæter og Kletthammer er et særegent og verdifullt kulturlandskapsområde som det er svært viktig å få tatt vare på. Flere av gårdene her er fremdeles i drift og mesteparten av kulturlandskapet er i god hevd, noe som er viktig både ut fra verdien i å få tatt vare på det biologiske mangfoldet, men også med tanke på turistnæringen. Et velstelt kulturlandskap er regnet som viktig i så måte da Klevgardene er utgangspunkt både for fjellturer og andre turer langs de gamle ferdselsvegene som passerer gjennom området. Oppdal kommune anser det som svært viktig å prøve å beholde mest mulig av det autentiske miljøet i området og det gjelder både så vel bygninger som kulturlandskapet generelt. Klevgardene, sammen med Sliper og Dettli er også definert som et nasjonalt viktig kulturlandskapsområde, noe som selvsagt gjør det ekstra viktig å få tatt vare både på biologisk mangfold og kulturminner som det finnes rikelig av i området.

Skjøtselsplanene for området har som hovedoppgave å ta vare på det opprinnelige artsmangfoldet, og da ved en skjøtselsmåte som ligner mest mulig på den tradisjonelle, dvs. med minimal gjødsling og sein slått, - eventuelt med supplering av litt vårbeite og høstbeite.

Vi vil med dette få takke Oppdal kommune v/Eli Grete Nisja for oppdraget og for et utmerket samarbeid om prosjektet. Så vil vi også rette en takk til eiere og brukere av de aktuelle områdene for velvilje og tålmodighet når vi har ringt og mast om opplysninger.

Mjosundet i Aure 06.01.2012

Tingvoll 06.01.2012

For Bioreg AS

Finn Gunnar Oldervik

Øystein Folden

A. Generell del

Slåttemarker er arealer som blir regelmessig slått. Semi-naturlig slåttemark, eller såkalt natureng, er slåttemarker som er formet gjennom rydding og lang tids tradisjonell slått. De er ofte overflatelyddet, men ikke oppdyrket og tilsådd i seinere tid, og ikke eller meget lite gjødslet. De blir slått seint i sesongen. Slåttemarkene blir eller ble gjerne høstbeitet og kanskje også vårbeitet. Hvordan slåttemarkene har vært skjøttet varierer noe fra sted til sted og hvor man er i landet. Slåttemark er urte- og grasdominert og oftest meget artsrik. Den kan være åpen eller tresatt.

Tresatte slåttemarker med styvingstrær som blir høstet ved lauving er i dag meget sjeldne. Slike såkalte lauvenger ble gjerne beitet om våren, slått en gang seint om sommeren og høstbeitet. I tillegg ble greinene på trærne høstet til lauvfôr med et tidsintervall på 5-8 år. I gammel tid spilte også myr en viktig rolle som slåttearealer (slåttemyr). De fleste jordvannsmyrene i Norge har tidligere vært slått, men myrslåtten opphørte i stor grad alt for lenge siden og forekom bare noen få steder fram til slutten av 1950-årene. Gjengroingen av slåttemyr går imidlertid gjerne langsomt så flere myrer bærer i dag likevel fortsatt preg av denne høstingen. Det er registrert få lauvenger og slåttemyrer som fortsatt er i hevd.

De ulike slåttemarkene tilhører våre mest artsrike naturtyper med meget stor betydning også for andre organismer enn karplanter. Rundt 70 prosent av våre dagsommerfugler er for eksempel knyttet til åpen engvegetasjon (særlig urterik slåttemark) og en rekke vadefugler bruker strandenger (slått eller beita) som hekkeområder og rasteplasser ved trekk. I tillegg har slåttemarker stor betydning for mange truete beitemarksopper. Slåttemarker kan ikke erstattes av beitemarker fordi de inneholder vegetasjonstyper og flere arter som ikke opprettholdes av beite. I sammenligning med beitemarker har de høyest artsmangfold per m² og også de største bestandene av flere truete engarter. Gjennom historien har de vært, og vil også i framtiden være, viktige "levende genbanker". I tillegg er de bærekraftige økosystemer som har vært et nøkkelelement i norsk landbruk i tusener av år. I løpet av 1900-tallet har de imidlertid blitt blant våre mest truete naturtyper.

Slåttemarksutforminger Midt-Norge

Den store variasjonen i vår slåttemarksvegetasjon i Norge er foreløpig bare delvis kartlagt. I det følgende har vi likevel forsøkt å peke på noen utforminger av slåttemarksvegetasjon som kan sees som karakteriske for Midt-Norge og dermed gir denne regionen et særskilt forvaltningsansvar. Vi gir også eksempler på noen verdifulle lokaliteter.

I Midt-Norge finnes utforminger av dunhavreeng på kysten med arter som blåstarr, vill-lin, ormetunge og marianøkleblom. Artsrike slåttemarker med bl.a. marinøkkel og rødflangre er registrert på Allmeningsværet i Roan, Sør-Trøndelag. Eksempel på artsrik dunhavreeng er registrert også i Oppdal kommune på Åmotsdalen gård og på Halsen. Også Kleivgardene-Sliper-Dettli i Oppdal har meget artsrik slåttemark med kalk- og varmekrevende arter. I Lierne i Nord-Trøndelag på Kvelia finnes boreale slåttemarker (flekkgrisøreng) med lang kontinuitet, som fortsatt er i god hevd. Og på Storlia i Leksvik kommune finnes hevdede enger av ulike typer som frisk fattigeng, frisk til tørr middels baserik eng og vekselfuktig, baserik eng, med vill-lin, nattfiol, storblåfjær, bakkesøte, vårmarihand, bergskrinneblom, vårskrinneblom og stortveblad. Velhevdde skogstorkenebb-ballblomslåttemarker finnes i Sølendet naturreservat, i Røros kommune, Sør-Trøndelag.

Generelle råd ved skjøtsel og restaurering av verdifulle slåttemarkar

Skjøtsel

Beste måten å skjøtte ei gammel artsrik eng på, er å følge opp den tradisjonelle driftsforma, uten gjødsel og med sein slått. Det tradisjonelle slåttetidspunktet har variert noe fra sted til sted avhengig av klima og høyde over havet. Derfor er det viktig å finne ut hva som har vært vanlig på den aktuelle lokaliteten eller i nærområdet fra gammelt av. Slått før 10. juli var imidlertid meget sjeldent! I Oppdal som er det aktuelle området her, var det vesentlig senere starttidspunkt for slått enn ute i fjordene. På kysten av Nordmøre var oppstart av slått rundt den 10. juli slik som antydnet. Ungdommen her gjorde oftest fra seg slått hjemme for så å dra til Oppdal for å få seg slåttejobb. Dette var ofte tre uker/ en måned senere enn 10. juli, - dvs oppstart i slutten av juli/begynnelsen av august. Dette vil trolig også være det optimale tidspunkt for oppstart av slått i Oppdal nå med henblikk på restaurering/bevaring av gamle slåttemarkar i kommunen.

En bør benytte lett redskap (ljå, tohjuls slåmaskin eller lettere traktor der det er mulig). Graset må bakketørkes/ev.hesjes før det fjernes. Bakketørkinga er viktig for at frøa til engartene både skal få modne ferdig og bli liggende igjen på enga når høyet samles sammen og kjøres vekk.

Enkelte steder har engene i tillegg vært beitet, enten vår eller høst eller begge deler. Bare beiting kan imidlertid ikke erstatte slått, men er det eneste mulighet for skjøtsel i en periode, er storfebeiting det mest skånsomme. De velger ikke ut "godbitene" slik sauene gjør. Beitepresset må i tilfelle ikke være for stort, og en må vente seg noe manuell etterrydding. Der en har tidligblomstrende arter som til eksempel søstermarihånd er det særlig viktig at en unngår vårbeite.

Restaurering

Når det gjelder restaurering av enger som er i gjengroing og utvidelse av eksisterende slåtteareal er det viktig ikke å sette i gang med mer omfattende restaurering enn det en greier å følge opp med skjøtsel i ettertid.

Dersom det er mange delfelt som skal restaureres, kan det være lurt å ta det trinnvis over flere sesonger. Slik blir det mer overkommelig, og en får en følelse med hvor omfattende de ulike tiltaka er, og hva en kan forvente å få gjennomført per sesong.

Hogst/grovrydding bør helst gjennomføres på frossen og gjerne bar mark, dette for å unngå skader på undervegetasjonen og er samtidig lettvinnt for å få så lav stubbe som mulig. Rydding i snø kan være noe mer tungvint, mindre busker og oppslag kan også ryddes på sommeren når det er tørt og mye av biomassen er samlet i bladene.

I slåtteenger som *ikke* har vært tresatt er det ikke noe poeng å sette igjen noe særlig med trær. Gamle styvingstre må imidlertid spares. Et og annet lauvtre med fin og vid krone kan og få stå. All gran/furu og fremmede treslag (eksempelvis platanlønn) bør fjernes.

Etter hogst er det spesielt viktig at alt ryddeavfall, kvist, stubber og lignende blir samla sammen og brent på egna steder, og aller helst frakta ut av området. Dette for å unngå unødig oppgjødsling. Ryddeavfall som ligger spredd utover vil elles fort føre til ny dominans av uønska rask- og storvoksen konkurransesterk vegetasjon. Oppflising og spredning av flis i området er av samme grunn ikke å anbefale.

Gjenstående biomasse vil ta opp noe av næringen som frigjøres fra de døde røttene til trær og busker som har blitt ryddet vekk. Dette gir en gjødselseffekt som lett forårsaker oppvekst av uønska nitrogenkrevende arter (som for eksempel bringebær, brennesle). Gradvis gjenåpning er derfor viktig. Gjødslingseffekten sammen med økt lysinnstråling fører gjerne også til en del etterrenning. Det er mest effektivt å slå lauvrenningene i juli, når det er minst energi samla i rotsystemet. Dette faller normalt sammen med slåttetidspunktet. Det kan likevel være nødvendig å rydde lauvrenninger flere ganger utover i første sesongen, og i tillegg året etter.

Osp og or sprer seg ved rotskot, og rydding kan i mange tilfelle føre til utstrakt renning. Disse kan det derfor lønne seg å ringbarke (sokke). Det bør da skjæres et fem cm bredt band rundt treet

nedanfor nederste greina. Det er viktig at snittet er så dypt at all barken forsvinner, slik at transporten av næringsstoff helt sikkert er brutt. Det er lettest å ringbarke om våren. Etter tre sommere må de døde trea fjernes.

Stubber må kappes helt ned til bakken, enten i forbindelse med hogsten eller ved etterrydding på barmark. Større stubber vil gå raskere i forråtning om en skiller barken fra veden med et spett eller lignende, og så stapper jord i mellom. Med unntak av osp og or kan en også unngå renninger på denne måten. Dette kan til eksempel være aktuelt i kanter som hindrer lysinnstråling til slåttemarka.

Problemarter som bringebær- og rosekratt, brennesle, mjødurt eller liknende går normalt ut ved slått, men kan være avhengig av slått flere ganger per sesong i begynnelsen med ljå eller krattrydder. Ev. felt med einstape (bregne) bør slås ned med kjepp (ikke skjæres ned). På denne måten fortsetter bregna med å transportere næring fra røttene, og utarmer så rotsystemet sitt. Den bør så fjernes på høsten.

For mer utfyllende om skjøtsel, restaurering og hevd, se:

Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker som finnes på DNS hjemmesider:
<http://www.dirnat.no/content/1916/>

B. Klevgardene; Liabø: Minnurda

SØKBARE EGENSKAPER (for Naturbase)									
*Navn på lokaliteten Klevgardene; Liabø: Minnurda					*Kommune Oppdal			*Områdenr.	
ID i Naturbase Ikke registrert tidligere		*Sist registrert i felt av: Finn Gunnar Oldervik					*Dato: 27.07.2011		
Tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige): - Ingen kjente							Skjøtselsavtale: Inngått år: Utløper år:		
*Hovednaturtype: - Kulturlandskap, slåttemark (D01) 100 %					Utforminger: Frisk/tørr middels baserik eng (D0107) 60 % andel Frisk fattigeng (D0104) 40 % andel				
Tilleggsnaturtyper: - Ingen prioriterte									
*Verdi (A, B, C): A – svært viktig			Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.): Ingen som vi kjenner til.						
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11)									
Stedskvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (no):			Vegetasjonstyper:		
< 20 m	X	God	X	Slått	x	Torvtekt	Frisk/tørr middels baserik eng (G7b) 60 % andel		
20 - 50 m		Svak		Beite		Brenning	Friskfattigeng (G04a) 40 % andel		
50-100 m		Ingen		Pløying		Park/hagestell			
> 100 m		Gjengrodd		Gjødsling					
		Dårlig		Lauving					
*OMRÅDESKILDRING (For Naturbase og som grunnlag for skjøtselsplanen)									
<p>INNLEDNING: Lokalitetsbeskrivelsen er innlagt av Finn Oldervik den 27.11.2011. Da det skal utarbeides skjøtselsplaner for deler av kulturlandskapet tilknyttet de såkalte Klevgardene i Oppdal, ble lokaliteten oppsøkt den 27.07.2011 av Finn Oldervik, Bioreg AS. Så vidt en kjenner til så har ikke denne lokaliteten vært oppsøkt av biologer tidligere.</p>									
<p>PLASSERING OG NATURGRUNNLAG: Lokaliteten er forholdsvis liten og har greie grenser i de fleste retninger. Bare i vest kan det være litt usikkerhet, men vegetasjonen går etter hvert over i et tydelig mere nitrofilt miljø. Den ligger langt vest på Liabø og er avgrenset av bygdevegen på oversida og en jordbruksveg på nedsida. Berggrunnen i området er ganske rik, og består for det meste av kalkstein/dolomitt og sandstein. Lokaliteten ligger trolig i mellomboreal vegetasjonssone (MB) nær grensa til sørboreal, og i overgangsseksjon mellom oseaniske og kontinentale vegetasjonsseksjoner (OC).</p>									
<p>NATURTYPER, UTFORMINGER OG VEGETASJONSTYPER: Hovednaturtypen er kulturlandskap og naturtypen er slåttemark (D01). Vi har valgt å definere utforminga som en blanding av frisk fattigeng (D0104) (40 %) og frisk, tørr middels baserik eng (D0107) (60 %).</p>									

ARTSMANGFOLD: Lokalteten er forholdsvis liten og stedvis er det grunnlendt. Dette påvirker litt på ulike måter - ikke minst artsmangfoldet. Av mengdearter kan nevnes prestekrage, hvitmaure og gulaks. Stedvis var det også mye marinøkkel og en del orkideer som flekkmarihånd og skogmarihånd. Følgende arter ble observert: arve, bleikstarr, blåklokke, blåkoll, engreverumpe, engsmelle, engsyre, firkantperikum, flekkmarihånd, fuglevikke, grasstjerneblom, gulaks, gulflatbelg, hundegras, hvitmaure, hårsveve, karve, marikåper, marinøkkel, markfrytle, prestekrage, ryllik, rødkløver, rødknapp, sauesvingel, skogmarihånd, småengkall, sølvmore, tirilltunge og tveskjeggveronika. Det var ikke slått på lokaliteten da undersøkelsen ble foretatt.

BRUK, TILSTAND OG PÅVIRKNING: Dette er en lokalitet hvor graset blir slått med lett redskap, dvs. tohjuls slåmaskin og så tørket til høy. Tidligere har lokaliteten blitt noe gjødslet, trolig både med natur- og litt kunstgjødsel. Erna Liabø Hoås (f. 1938) er oppvokst på Liabø og har også bodd mesteparten av sitt voksne liv her og i følge henne så har det ikke vært pløyd på lokaliteten som hun kan huske. Gjødslet ble det derimot, - fra midten av 1950-tallet også med litt kunstgjødsel i tillegg til naturgjødsel. Som nevnt blir lokaliteten slått forholdsvis seint og graset er tørket til høy de senere årene. Av andre ting kan nevnes at det går ei lågspentline gjennom lokaliteten.

Tidligere drift: Liabø ble drevet på tradisjonelt vis fram til ca 1955. Dvs at det ble slått med hest og slåmaskin der det var mulig mens resten av englandet ble slått med ljå. Markaslåtten og seterdrifta tok også slutt omtrent på denne tiden. Mere bruk av kunstgjødsel samt slutt på korndyrkinga gjorde at avlingene ble betydelig større på heimebøen - noe som gjorde at det ble mindre behov for markahøyet. Også andre faktorer spilte inn som førte til denne omleggingen i gårdsdriften, men det skal vi la ligge her.

Nåværende drift: I dag blir mye av graset høstet til silo for også på Liabø, men på steder der det er for bratt for forhøsteren blir det slått med tohjuls slåmaskin og graset blir tørket til høy, enten på bakken eller ved hesjing. Lokaliteten som er omhandlet her er en slik brattbakke som blir slått sent. Det er noe usikkert i hvor stor grad lokaliteten blir gjødslet i våre dager, men der det er for bratt til å bruke traktor og gjødselsspreder blir det knapt påført gjødsel.

FREMMEDE ARTER: Bare hundegras ble notert.

KULTURMINNER: Det ble ikke observert noen kulturminner på eller nær denne lokaliteten.

SKJØTSEL OG HENSYN: Sen slått, bakkettørking av graset minst et par dager, ev hesjing og høsting av avling bør fortsette. På denne lokaliteten er det ikke behov for noe rydding de første årene i alle fall.

DEL AV HELHETLIG LANDSKAP: Lokaliteten utgjør i dag et relativt lite areal i et jordbrukslandskap der mye av arealet blir drevet etter moderne prinsipper. Det er derfor viktig å ta vare på denne blomsterenga, da den også må regnes som en del av det verdifulle kulturlandskapet som går under navnet Klevgardene.

VERDIVURDERING: Mye av denne enga må regnes som prestekrageutforming av frisk fattigeng (men ikke av jordnøtteng). Som vegetasjonstype er ikke denne rødlistet, men enga har den typiske slåttemarksstrukturen og artsmangfoldet er rimelig stort, men er uten de typiske nitrofile artene som tilsier sterk gjødsling. Over halvparten av enga har vi definert som baserik, mest ut fra forekomster av arter som marinøkkel, hvitmaure, skogmarihånd, sølvmore m.fl. Men det er likevel vanskelig å kalle dette for dunhavre-dunkjempe-utforming. I følge håndboka så skal alle ugjødslet/lite gjødslet, artsrike slåttemarker uten skjemmende inngrep og med langvarig og fortsatt pågående hevd verdisettes som svært viktige. I tillegg nevner håndboka som et kriterium for verdisettinga at lokaliteter som inngår i et helhetlig kulturlandskap også skal verdisettes som svært viktige. I dette tilfelle ser vi at denne slåttemarkslokaliteten, i det minste delvis oppfyller begge disse to nevnte kriteriene og at den dermed må få verdien; Svært viktig - A.

KARAKTERARTER: Blåklokke Marinøkkel Prestekrage Skogmarihånd		RØDLISTEARTER: Ingen		
SKJØTSELSPLAN				
DATO skjøtseleksplan: 05.01.2012		UTFORMA AV: FINN OLDERVIK OG ØYSTEIN FOLDEN		FIRMA: BIOREG AS
EU89-UTM Sone 32 Ø=508261 N= 6938526	Gnr/bnr. 141/1 140/1	AREAL (nåværende): 1,8 dekar	AREAL etter evt. restaurering:	Del av verneområde? Nei!
MÅL:				
Hovedmål for lokaliteten:				
<ul style="list-style-type: none"> - Lokaliteten skal holdes i god hevd med årlig slått og fjerning av høy etter tørking på bakken eller eventuelt hesjing. A-verdien på lokaliteten skal opprettholdes ved at populasjoner av ev rødlistearter og andre gode naturengarter skal holdes på dagens nivå, eller økes. - Det er også et mål at slåttemarka skal beholde den typiske slåttemarksstrukturen den har nå. - Slåttemarka skal ligge i et åpent landskap og kantsoner skal ikke skygges ut av skog og kratt. - Slåttemarka skal ikke gjødsles. - Uttransport av tørt høy bør gjøres med lettere kjøretøy på denne lokaliteten, f.eks. ATV eller elgtrekk. 				
Tilstandsmål arter:				
<ul style="list-style-type: none"> - Artsmangfoldet i slåttemarka skal opprettholdes jf. artslistene over. - Populasjoner av artene i lista over karakterarter skal opprettholdes. - Populasjonen av eventuelle rødlistearter som kan dukke opp skal opprettholdes eller helst utvides. 				
Mål for nedkjemping av problemarter/gjengroing:				
<ul style="list-style-type: none"> - Lauvtrekratt og/eller einer på slåtteeenga skal ikke forekomme. 				
AKTUELLE TILTAK:			Prioritering (år)	Kostnad kr/ timetall
Aktuelle restaureringstiltak, utover de generelle: <ul style="list-style-type: none"> • Ingen spesielle 				
Aktuelle årlige skjøtselstiltak, utover de generelle: <ul style="list-style-type: none"> • Sein slått - tidligst slutten av juli eller først i august • Raking, vending og bortkjøring av høy for bruk som husdyrfôr etter minst to dagers tørking. • 			årlig årlig	1,8 dekar à kr. 2.000,- = Kr. 3.600,- Samla sum 1. året: <u>Kr. 3.600,-</u>
				Kontroll /dato: 2012, 2015 2012, 2015

UTSTYRSBEHOV:

- tohjuls slåmaskin vil lette mye av slåtten
- ljà, rive, høygaffel
- ATV eller såkalt elgtrekk kan være gode alternativ for å kjøre ut høy.

OPPFØLGING:

Skjøtselsplanen skal evalueres innen 5 år:

Behov for registrering av spesifikke artsgrupper:

På denne slåttemarka bør det være potensiale for beitemarksopp som med fordel kan undersøkes.

Tilskudd søkt år:		Søkt til:	
Tilskudd tildelt år:		Tildelt fra:	

Skjøtselsavtale parter:

ANSVAR:

Person(-er) som har ansvar for iverksetting av skjøtselsplanen.

Kilder

Litteratur:

Fremstad, E. 1997. Vegetasjonstyper i Norge. NINA Temahefte 12. 279 s.

Fremstad, E. og Moen, A. (red). 2001. Truete vegetasjonstyper i Norge. - NTNU Vitenskapsmuseet. Rapp. bot. Ser. 2001-4: 1-231.

Høgset, G. 2001. Lønset og Storlidalen. Gards- og slektshistorie for Oppdal. Bind I. Utgitt av Oppdal kommune. S. 289 - 292.

Muntlige kilder:

Erna Liabø Hoås, Bjerkehagen 11B, 7340 Oppdal
Erik Liabø Hoås, Lønset, 7340 Oppdal

Tlf. 911 31 427 (Tidl. eier)
Tlf. 412 29 904 (nåv. eier)

Internett:

Dato

01.12.11

01.12.11

Nettsted

Direktoratet for naturforvaltning, [Naturbase](#)

Artsdatabanken, [Rødlista og Artskart](#)

Ortofotokart



Figur 2. Dette ortofotoet fra Gislink viser avgrensinga av den aktuelle lokaliteten sentralt i bildet. Samlet utgjør lokaliteten ca 1,8 dekar.

Bilde



Figur 3. Foto; Finn Oldervik 27.07.2011. Bildet viser vegetasjonen lengst vest og nederst i lokaliteten. Som bildet tydelig gir inntrykk av, så er prestekrage en av mengdeartene på lokaliteten. Det ble også registrert ganske mange individ av marinøkkel i denne bakken.



Figur 4. Foto; Finn Oldervik, 27.07.2011 ©. Her er vi helt på vestgrensen til lokaliteten, og det går kanskje fram av bildet at miljøet blir litt mere nitrofilt etter hvert her. En bør være obs slik at antydningen til krattskog som en ser helt til venstre i bildet ikke får anledning til å spre seg videre.

C. Klevgardene; Liabø: Trøabakkene - Trøene

SØKBARE EGENSKAPER (for Naturbase)							
*Navn på lokaliteten Klevgardene; Liabø: Trøabakkene - Trøene				*Kommune Oppdal		*Områdenr.	
ID i Naturbase BN00042571.		*Sist registrert i felt av: Finn Gunnar Oldervik og Øystein Folden				*Dato: 27.07.2011	
Tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige): <ul style="list-style-type: none"> - Finn Oldervik & Geir Langelo. Feltregistreringer 15.07.2010. - Sterten, L. 2001. Vegetasjonskartlegging og skjøtselsplan; Klevgardene - Sliper- Dettli - området. Planteforsk Kvithamar forskningscenter. Grønn forskning 05/2001. - Jordal, J. B. 2007. Kartlegging av naturtyper i Oppdal kommune 2006. J.B. Jordal Rapport nr. 2 - 2007. 64 s. (Lokaliteten har nr. 20225 i Jordals interne nummerering) 						Skjøtselsavtale: Inngått år: Utløper år:	
*Hovednaturtype: <ul style="list-style-type: none"> - Kulturlandskap, slåttemark (D01) 100 % Tilleggsnaturtyper: <ul style="list-style-type: none"> - Ingen prioriterte 				Utforminger: Frisk, tørr, middels baserik eng (D0107) 100 % andel			
*Verdi (A, B, C): A – svært viktig		Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.): Ingen som vi kjenner til.					
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11)							
Stedskvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (no):			Vegetasjonstyper:
< 20 m	X	God	X	Slått	x	Torvtekt	Frisk/tørr middels baserik eng, dunhavre-dunkjempeutforming (G7b) 100 % andel
20 - 50 m		Svak		Beite		Brenning	
50-100 m		Ingen		Pløying		Park/hagestell	
> 100 m		Gjengrodd		Gjødsling			
		Dårlig		Lauving			
*OMRÅDESKILDRING (For Naturbase og som grunnlag for skjøtselsplanen)							
<p>INNLEDNING: Beskrivelsen er lagt inn den 23.02.2011 av Finn G. Oldervik. Den er delvis basert på tidligere beskrivelse av John Bjarne Jordal innlagt den 28.02.2007 basert på feltarbeid 30.08.2006. I forbindelse med planer om utarbeidelse av (nye) skjøtselsplaner for Klevgardene, ble lokaliteten først oppsøkt og reinventert 15. juli 2010 av Geir Langelo og Finn Oldervik, senere 25. september 2010 av Øystein Folden. Lokaliteten ble også inspisert den 27.07.2011, og da med tanke på hva som ble slått med forhøster og hva som ble slått med slåmaskin på et senere tidspunkt. Se også Sterten (2001). Lokaliteten ligger i Naturbase med ID; BN00042571.</p>							

PLASSERING OG NATURGRUNNLAG: Lokaliteten ligger høgt og fritt i Klevgardene i ei ganske bratt, sørvendt li, vest for husa på garden Liabø gnr 140/1. Disse gardene ligger på nordsida av Sunndalen/Gråurda på Oppdalssida nær grensa til Sunndal. Lokaliteten tilhører kulturlandskapet og er en slåttemark som fortsatt holdes i hevd. Den er i nord hovedsaklig avgrenset av skog og i sør mot et noe flattere område nærmest bygdevegen der det blir gjødslet og slått med forhøster. Der det ikke er for bratt blir forhøsteren også benyttet enkelte andre steder, slik at det er vanskelig å avgrense denne lokaliteten eksakt. Lokaliteten ligger i mellomboreal vegetasjonssone (MB) nær grensa til sørboreal, og i overgangsseksjon mellom oseaniske og kontinentale vegetasjonsseksjoner (OC). Berggrunnen i området er ganske rik, og består for det meste av kalkstein/dolomitt og sandstein.

NATURTYPER, UTFORMINGER OG VEGETASJONSTYPER: Hovednaturtypen tilhører kulturlandskapet og er som nevnt en slåttemark (D01) som fortsatt er i hevd. Vegetasjonen er dominert av tørrenger (G7) og kan defineres som; Frisk/tørr, middels baserik eng (D0107). Lokaliteten er dels overflatedyrka, mindre parti er fulldyrka, og noen deler er grunnlendte og sannsynlig udyrka eller svakt overflatedyrka. De grunnlendte og lite jordbearbeidede partiene er trolig også de minst gjødselpåvirka. Det er også her at artsrikdommen er størst.

ARTSMANGFOLD: 65 plantearter i 2006, men undersøkelsen var noe hemmet av at mesteparten av lokaliteten var slått. I tidligere Planteforsk sin rapport (Sterten 2001) oppgis 67 plantearter fra Liabøtrøene (avgrensing uvisst). En sammenslått artsliste inneholdt 98 arter, som er et ganske høyt tall. Av arter i 2006 kan nevnes bl.a. aksfrytle, bakkemynte, bakkeveronika, dunkjempe, fagerknoppurt, fjellrapp, gjeldkarve, hårsveve, jonsokkoll, kattedot, lintorskemunn, lodnerublom, markjordbær, prestekrage, rødknapp, skogmarihand og sølvmore. Sterten (2001) nevner i tillegg fra Liabøtrøene bl.a.: brudespore, dunhavre, flekkmore og kanelrose. Olav Ranes har 18.07.1936 samlet bl.a. berggull, engnellik, lodnerublom og sotstarr på/ved Liabø uten nærmere stedsangivelse. Engnellik er interessant, siden denne arten i nyere tid bare er kjent fra noen få steder i Oppdal på strekninga Gråura-Ålbu. Det hadde i 2006 vært tørt, og det ble ikke gjort noen soppfunn. Av planter registrert i 2010 kan nevnes; brudespore, dunkjempe, fjellsmelle, flekkmore, liljekonvall, skogmarihand, sølvmore og ullarve. Av beitemarkstilknyttede sopp ble det i 2010 registrert stjernesporet rødskivesopp *Entoloma conferendum* - flere dellokaliteter, skjør vokssopp *Hygrocybe ceracea*, kritt vokssopp *Hygrocybe virginea* - flere dellokaliteter. Videre sannsynlig gul småfingersopp *Clavulinopsis corniculata*. Ved det siste besøket i 2010 hadde det vært snø på bakken og trolig noe frost et par uker tidligere, noe som helst var årsak til at det ikke ble gjort flere soppfunn. Potensialet for funn av beitemarksopp er vurdert som stort.

BRUK, TILSTAND OG PÅVIRKNING: Brukeren får tilskudd for å slå. Drifta er sommerslått og høstbeite med sau (kilde: Erik Liabø). I 2010 var nær alt areal som kan slås med tohjuling slått ganske sent. Noen mindre arealer var slått litt tidligere og hadde noe lengre gras, ble da beita av sau. Litt restareal som i tilfelle må slås med ljà sto igjen og ble også beita i noen grad. Tilstanden virker å være god, men kantareal bør slås mer systematisk.

Tidligere drift: Liabø ble drevet på tradisjonelt vis fram til ca 1955. Dvs at det ble slått med hest og slåmaskin der det var mulig mens resten av englandet ble slått med ljà. Markaslåtten og seterdrifta tok også slutt omtrent på denne tiden. Mere bruk av kunstgjødsel samt slutt på korndyrkinga gjorde at høyavlingene ble betydelig større på heimebøen, - noe som gjorde at det ble mindre behov for markahøyet. Også andre faktorer spilte inn som førte til denne omleggingen i gårdsdriften, men det skal vi la ligge her.

Nåværende drift: I dag blir mye av graset høstet til silo for også på Liabø, men på steder der det er for bratt for forhøsteren blir det slått med tohjuls slåmaskin og graset blir tørket til høy, enten på bakken eller ved hesjing. Lokaliteten som er omhandlet her er en slik brattbakke som blir slått sent. Det er noe usikkert i hvor stor grad lokaliteten blir gjødslet i våre dager, men der det er for bratt til å bruke traktor og gjødselsspreder blir det knapt påført gjødsel.

FREMMEDE ARTER: Vårpengeurt har trolig vært i området i lengre tid og ser ikke ut til å spre seg aggressivt.

KULTURMINNER: Rett øst for lokaliteten er det en høg steinmur i forbindelse med veg mot utmarka. På selve lokaliteten ble det ikke observert noen kulturminner.

SKJØTSEL OG HENSYN: Sen slått, bakketørking av graset minst et par dager, ev hesjing og så høsting av avling bør fortsette. Alle areal inne på enga som ikke kan slås med tohjulsslåmaskin må gås over med ljà minimum hvert andre år i tillegg til høstbeiting med sau. Kantsona i overkant mot lauvskogen må slås med ljà hvert år. Her er det også en del lauvtrerenninger som må ryddes.

DEL AV HELHETLIG LANDSKAP: Lokaliteten utgjør i dag et relativt stort areal i et jordbrukslandskap der mesteparten blir drevet etter moderne prinsipper. Det er derfor viktig å ta vare på denne blomsterenga, da den også må regnes som en del av det verdifulle kulturlandskapet som går under navnet Klevgardene-Sliper-Dettli.

VERDIVURDERING: Lokaliteten får verdi A (svært viktig) fordi det er en artsrik og intakt slåttemark som også beites, med mange kravfulle arter, og som også har en del av den sterkt trua vegetasjonstypen dunhavre-dunkjempe-eng (G7b). I tillegg er den en del av et verdifullt, helhetlig kulturlandskap, Klevgardene.

KARAKTERARTER:

Blåklokke
Brudespore
Dunkjempe
Fagerknoppurt
Prestekrage
Skogmarihånd

RØDLISTEARTER:

Ingen

SKJØTSELSPLAN

DATO skjøtselsplan:
31.12.2011

UTFORMA AV:
FINN OLDERVIK OG ØYSTEIN FOLDEN

FIRMA:
BIOREG AS

EU89-UTM Sone 32
Ø=508261 N=
6938526

Gnr/bnr.
141/1
140/1

AREAL
(nåværende): 10
dekar

AREAL etter evt.
restaurering:

Del av
verneområde? Nei!

MÅL:**Hovedmål for lokaliteten:**

- Lokaliteten skal holdes i god hevd med årlig slått og fjerning av høy etter tørking på bakken eller eventuelt hesjing. A-verdien på lokaliteten skal opprettholdes ved at populasjoner av ev rødlistearter og andre gode naturengarter skal holdes på dagens nivå, eller økes.
- Det er også et mål at slåttemarka skal beholde den typiske slåttemarksstrukturen den har nå og at den eventuelt gjenvinne denne strukturen der den har gått tapt pga gjødsling.
- Slåttemarka skal ligge i et åpent landskap og kantsoner skal ikke skygges ut av skog og kratt.
- Slåttemarka skal ikke gjødsles.
- Uttransport av tørt høy bør gjøres med lettere kjøretøy på denne lokaliteten, f.eks. ATV eller elgtrekk, i den grad ikke høyet blir rakt ned på arealet ned mot bygdevegen.

Tilstandsmål arter:

- Artsmangfoldet i slåttemarka skal opprettholdes jf. artslistene over.
- Populasjoner av artene i lista over karakterarter skal opprettholdes. Bl.a. brudespore som det var observert 2 individer av i 2010.
- Populasjonen av eventuelle rødlistearter som kan dukke opp skal opprettholdes eller helst utvides.

Mål for nedkjemping av problemarter/gjengroing:

- Lauvtrekratt og/eller einer på slåtteeenga skal ikke forekomme.

AKTUELLE TILTAK:**Aktuelle restaureringstiltak, utover de generelle:**

- Rydding og borttransport av renninger og kratt fra overkant lokalitet

Aktuelle årlige skjøtselstiltak, utover de generelle:

- Sein slått - tidligst slutten av juli eller først i august
- Raking, vending og bortkjøring av høy for bruk som husdyrfór etter minst to dagers tørking.

Prioritering (år)	Kostnad kr/timetall	Kontroll /dato:
2012, 2015	25 timer a kr 300 = 7 500,-	2012, 2015
årlig	10 dekar à kr. 1.800,- =	2012, 2015
årlig	Kr. 18.000,- Samla sum 1. året: <u>Kr. 25.500,-</u>	2012, 2015

UTSTYRSBEHOV:

- tohjuls slåmaskin vil lette mye av slåtten
- ljà, rive, høygaffel
- ATV eller såkalt elgtrekk kan være gode alternativ for å kjøre ut høy.

OPPFØLGING:

Skjøtselsplanen skal evalueres innen 5 år:

Behov for registrering av spesifikke artsgrupper:

På denne slåttemarka bør det være potensiale for beitemarksopp som med fordel kan undersøkes.

Tilskudd søkt år:

Søkt til:

Tilskudd tildelt år:

Tildelt fra:

Skjøtselsavtale parter:

ANSVAR:

Person(-er) som har ansvar for iverksetting av skjøtselsplanen.

Kilder

Litteratur:

Fremstad, E. 1997. Vegetasjonstyper i Norge. NINA Temahefte 12. 279 s.

Fremstad, E. og Moen, A. (red). 2001. Truete vegetasjonstyper i Norge. - NTNU Vitenskapsmuseet. Rapp. bot. Ser. 2001-4: 1-231.

Høgset, G. 2001. Lønset og Storlidalen. Gards- og slektshistorie for Oppdal. Bind I. Utgitt av Oppdal kommune. S. 289 - 292.

Muntlige kilder:

Erna Liabø Hoås, Bjerkehagen 11B, 7340 Oppdal
Erik Liabø Hoås, Lønset, 7340 Oppdal

Tlf. 911 31 427 (Tidl. eier)
Tlf. 412 29 904 (nåv. eier)

Internett:

Dato	Nettsted
01.12.11	Direktoratet for naturforvaltning, Naturbase
01.12.11	Artsdatabanken, Rødlista og Artskart

Ortofoto/kart



Figur 5. Dette ortofotoet fra Gislink viser avgrænsinga av den aktuelle lokaliteten. Samlet dekker den et areal på ca 10 dekar.

Bilde



Figur 6. Foto; Finn Oldervik 15.07.2010. Bildet viser vegetasjonen i det som kanskje er den fineste delen av denne lokaliteten. Det kan jo være fristende å kalle dette for ei prestekrageeng, selv om det kanskje ikke er det som er den riktige betegnelsen.



Figur 7. Foto; Finn Oldervik, 27.07.2011 ©. På dette bildet har fotografen stått litt lenger ned enn på det forrige bildet. Som en ser er det slått med forhøster ganske langt opp i bakken her. Merk at det første bildet ble tatt i 2010, mens det siste er fra 2011.



Figur 8. Foto; Finn Oldervik, Bioreg AS, 27.07.2011 ©. Lokaliteten sett fra vest mot øst. Her får en et inntrykk av hvor langstrakt denne lokaliteten egentlig er. Som en ser er det noe ulikt hvor langt opp det er slått, alt etter hvor bratt det er og dermed tilgjengelig med forhøster. I bakgrunnen, gardshusene på Liabø.



Figur 9 Foto; Øystein Folden, 25.09.2010 ©. Ganske langt øst i lokaliteten og vestover. Vi ser at store deler av lokaliteten er fint slått. Noen steder er det små åkerøyer som mangler ljåslått. Vi ser også at lauvtrevegetasjonen trenger seg litt på fra oversida. Disse trærne skygger i liten grad, men det er fordelaktig med noe tynning, og lauvtrekrattene må ikke få anledning til å spre seg.



Figur 10 Foto; Øystein Folden, 25.09.2010 ©. Omtrent midt på lokaliteten og vestover. Dette må betegnes som fint slåtte areal. Også her er det litt manglende etterslått med ljå. Når det høstbeites en del, er det trolig tilstrekkelig med ljåslått annethvert år på en del av disse kantarealene som her, mens noen strekninger har kraftigere vekst og må slås hvert år. Disse kantarealene har ellers stor artsriktom. Graset som blir slått kan med fordel tørkes inne på arealet som er slått jevnlig også de siste åra. Vi ser noe einer. Søyelforma einer kan få stå om det ikke er mange, resten kan med fordel fjernes.

D. Klevgardene; Liabø: Luenga

SØKBARE EGENSKAPER (for Naturbase)					
*Navn på lokaliteten Klevgardene; Liabø: Luenga		*Kommune Oppdal		*Områdenr.	
ID i Naturbase Er ikke registrert tidligere		*Sist registrert i felt av: Øystein Folden		*Dato: 27.07.2011	
Tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige): - Ingen kjente				Skjøtselsavtale: Inngått år: Utløper år:	
*Hovednaturtype: - Kulturlandskap, slåttemark (D01) 100 % Tilleggsnaturtyper: - Ingen prioriterte			Utforminger: Frisk fattigeng (D0104) 50 % andel Frisk, tørr, middels baserik eng (D0107) 50 % andel		
*Verdi (A, B, C): A – svært viktig		Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.): Ingen som vi kjenner til.			
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11)					
Stedskvalitet		Tilstand/Hevd		Vegetasjonstyper:	
< 20 m	X	God	X	Frisk fattigeng (G4a) vanlig utforming 50 % andel	
20 - 50 m		Svak		Slått	
50-100 m		Ingen		Torvtekt	
> 100 m		Gjengrodd		Beite	x
		Dårlig		Brenning	
				Pløying	
				Park/hagestell	
				Gjødsling	
				Lauving	
*OMRÅDESKILDRING (For Naturbase og som grunnlag for skjøtselsplanen)					
<p>INNLEDNING: Lokalitetsbeskrivelsen er innlagt av Øystein Folden den 26.11.2011. Da det foreligger planer om å utarbeide skjøtselsplaner for deler av kulturlandskapet tilknyttet de såkalte Klevgardene i Oppdal, ble lokaliteten oppsøkt den 27. juli 2011 av Øystein Folden. Så vidt en kjenner til, så er ikke denne lokaliteten oppsøkt av biologer tidligere.</p>					
<p>PLASSERING OG NATURGRUNNLAG: Lokaliteten ligger ovenfor riksvei 70, vest for Steker i et brattlendt område. Nærmere bestemt så ligger den noe ned og øst for gardshusa på Liabø. Berggrunnen i området er ganske rik, og består for det meste av kalkstein/dolomitt og sandstein. Lokaliteten ligger trolig i mellomboreal vegetasjonssone (MB) nær grensa til sørboreal, og i overgangsseksjon mellom oseaniske og kontinentale vegetasjonsseksjoner (OC).</p>					
<p>NATURTYPER, UTFORMINGER OG VEGETASJONSTYPER: Hovednaturtypen er kulturlandskap og naturtypen har vi definert som slåttemark (D01) selv om det er lenge siden det har vært slått, og den senere tida bare blir beita. Det er nok flere utforminger her, men frisk/tørr middels baserik eng, mest i lavlandet (D0107) dunhavre-dunkjempe-utforming (G7b) er klart tilstede. Frisk fattigeng (D0104) vanlig utforming (G4a) kan nok være passende for en del av arealet. (Fremstad 1997).</p>					

ARTSMANGFOLD: Følgende arter ble observert: aurikkelsveve, blåklokke, dunkjempe, finnskjegg, firkantperikum, fuglevikke, fjellblom, grasstjerneblom, gulaks, hvitkløver, hvitmaure, kjerteløyentrøst, legeberonika, prestekrage, ryllik, rødkløver, rødknapp, småbergknapp, småsyre, stemorsblom, sølvmure, tepperot, tiriltunge og tunsmåarve. Av beitemarkssopp er det registrert éngvokssopp og kantarellvokssopp. En kan også nevne mosearten putehårstjerne.

Erik Liabø Hoås opplyste at han ikke har sett orkideer på lokaliteten. Det er heller ikke å regne med når det blir beita som det er gjort. Lokaliteten var såpass nylig beita og det var tidlig, så det var lite beitemarksopp å se, men det er åpenbart et potensial for funn av beitemarksopp.

BRUK, TILSTAND OG PÅVIRKNING: Erik Liabø Hoås opplyste ved besøket at lokaliteten ble slått til på 1950-tallet, og at det senere har vært beita, både om våren og høsten. Flere plasser er det berg i dagen. Det er noen steder litt lauvtrerenninger. Lauvskogen rundt er såpass stor at den stedvis gir litt skyggevirksom innover slåttemarka.

Tidligere drift: Liabø ble drevet på tradisjonelt vis fram til ca 1955. Dvs at det ble slått med hest og slåmaskin der det var mulig mens resten av englandet ble slått med ljå. Markaslåtten og seterdrifta tok også slutt omtrent på denne tiden. Mere bruk av kunstgjødsel samt slutt på korndyrkinga gjorde at avlingene ble betydelig større på heimebøen, - noe som gjorde at det ble mindre behov for markahøyet. Også andre faktorer spilte inn som førte til denne omleggingen i gårdsdriften, men det skal vi la ligge her.

Nåværende drift: I dag blir mye av graset høstet til silo for også på Liabø, men på steder der det er for bratt for forhøsteren blir det slått med tohjuls slåmaskin og graset blir tørket til høy, enten på bakken eller ved hesjing. Lokaliteten som er omhandlet her er imidlertid en slik brattbakke som tidligere ble slått, men som ved omleggingen ved midten av 1950-tallet ble tatt i bruk som beitemark. Den har ikke vært gjødslet de siste 50 årene på lokaliteten og i og med at den enda ikke er gjengrodd, så skulle dette være et greit restaureringsprosjekt.

FREMMEDE ARTER: Det ble ikke registrert fremmede arter på lokaliteten.

KULTURMINNER: Det er rydningsrøyser på lokaliteten.

SKJØTSEL OG HENSYN: Det er her snakk om tiltak for å justere arealet fra i praksis å være naturbeitemark og over til igjen å bli slåttemark. Noen mindre arealer med lauvtrerenninger må ryddes. Det kan brukes lett redskap og beitepusser under forutsetning av at det blir raka vekk etterpå. Videre fins det litt einer som må fjernes. Vårbeite kan bare være svært kortvarig, men det vil trolig bli best om det ikke er vårbeite i det hele tatt noen få år. Arealet må så slås såpass sent at plantene får frødd seg, og graset må få bakketørke minst et par dager før det blir fjerna. Tohjuls slåmaskin er antakelig mest passende redskap. Etterveksten bør høstbeites. Det er ellers behov for litt vedhogst år om annet langs kantene for å hindre for sterk skyggevirksom. Fjerning av virke bør skje under gode forhold for å unngå kjøreskader.

DEL AV HELHETLIG LANDSKAP: Lokaliteten må regnes som en del av det verdifulle kulturlandskapsområdet som går under navnet Klevgardene.

VERDIVURDERING: Verdivurderinga er basert på at lokaliteten blir drevet som slåttemark i framtida, selv om det har vært et langvarig opphold i denne driftsformen.

En finner i det minste en del dunhavre-dunkjempe-utforming i denne lokaliteten, en utforming av slåttemark som er regnet som sterkt truet. Dessuten sier håndboka at alle ugjødsel/lite gjødsel, artsrike slåttemarker uten skjæmmende inngrep og med langvarig og fortsatt pågående hevd skal verdisettes som svært viktige. I tillegg nevner håndboka som et kriterium for verdisettinga at lokaliteter som inngår i et helhetlig kulturlandskap også skal verdisettes som svært viktige. I dette tilfelle ser vi at denne slåttemarkslokaliteten, i det minste delvis oppfyller alle disse tre nevnte kriteriene og at den dermed må få verdien; Svært viktig - A.

KARAKTERARTER: Aurikkelsveve Blåklokke Dunkjempe Hvitmaure Kjerteløyentrøst Prestekrage Sølvmore	RØDLISTEARTER: Ingen
---	-----------------------------

SKJØTSELSPLAN

DATO skjøtseplan: 06.01.2012	UTFORMA AV: FINN OLDERVIK OG ØYSTEIN FOLDEN	FIRMA: BIOREG AS		
EU89-UTM Sone 32 Ø=508261 N= 6938526	Gnr/bnr. 141/1 140/1	AREAL (nåværende): 3,2 dekar	AREAL etter evt. restaurering:	Del av verneområde? Nei!

MÅL:

Hovedmål for lokaliteten:

- Lokaliteten skal holdes i god hevd med årlig slått og fjerning av høy etter tørking på bakken eller eventuelt hesjing. A-verdien på lokaliteten skal opprettholdes ved at populasjoner av ev rødlistearter og andre gode naturengarter skal holdes på dagens nivå, eller økes.
- Det er også et mål at slåttemarka skal få tilbake den typiske slåttemarksstrukturen den har hatt tidligere.
- Slåttemarka skal ligge i et åpent landskap og kantsoner skal ikke skygges ut av skog og kratt.
- Slåttemarka skal ikke gjødsles.
- Uttransport av tørt høy bør gjøres med lettere kjøretøy på denne lokaliteten, f.eks. ATV eller elgtrekk.

Tilstandsmål arter:

- Artsmangfoldet i slåttemarka skal opprettholdes jf. artslistene over.
- Populasjoner av artene i lista over karakterarter skal opprettholdes.
- Populasjonen av eventuelle rødlistearter som kan dukke opp skal opprettholdes eller helst utvides.

Mål for nedkjemping av problemarter/gjengroing:

- Lauvtrekratt og/eller einer på slåtteeenga skal ikke forekomme.

AKTUELLE TILTAK:	Prioritering (år)	Kostnad kr/timetall	Kontroll /dato:
Aktuelle restaureringstiltak, utover de generelle:	2012	10 timer a kr	2012
<ul style="list-style-type: none"> Fjerning av renninger Tynning av lauvtrevegetasjon langs lokaliteten 	2012, 2015	300,- = kr. 3 000,-	
Aktuelle årlige skjøtselstiltak, utover de generelle:		15 timer a kr	2012,
<ul style="list-style-type: none"> Sein slått - tidligst slutten av juli eller først i august 	årlig	300,- = kr	2015
<ul style="list-style-type: none"> Raking, vending og bortkjøring av høy for bruk som husdyrfór etter minst to dagers tørking. 	årlig	4 500,-	2012,
<ul style="list-style-type: none"> 		3,2 dekar a kr.	2012,
		2.000,- =	2015
		Kr. 6.400,-	
		Samla sum 1.	
		året:	
		Kr. 13.900,-	
UTSTYRSBEHOV: - tohjuls slåmaskin vil lette mye av slåtten - ljà, rive, høygaffel - ATV eller såkalt elgtrekk kan være gode alternativ for å kjøre ut høy.			
OPPFØLGING: Skjøtselsplanen skal evalueres innen 5 år: Behov for registrering av spesifikke artsgrupper: På denne slåttemarka bør det være potensiale for beitemarksopp som med fordel kan undersøkes.			
Tilskudd søkt år:		Søkt til:	
Tilskudd tildelt år:		Tildelt fra:	
Skjøtselsavtale parter:			
ANSVAR: Person(-er) som har ansvar for iverksetting av skjøtselsplanen.			

Kilder

Litteratur:

Fremstad, E. 1997. Vegetasjonstyper i Norge. NINA Temahefte 12. 279 s.

Fremstad, E. og Moen, A. (red). 2001. Truete vegetasjonstyper i Norge. - NTNU Vitenskapsmuseet. Rapp. bot. Ser. 2001-4: 1-231.

Høgset, G. 2001. Lønset og Storlidalen. Gards- og slektshistorie for Oppdal. Bind I. Utgitt av Oppdal kommune. S. 289 - 292.

Muntlige kilder:

Erna Liabø Hoås, Bjerkehagen 11B, 7340 Oppdal
 Erik Liabø Hoås, Lønset, 7340 Oppdal

Tlf. 911 31 427 (Tidl. eier)
 Tlf. 412 29 904 (nåv. eier)

Internett:

Dato

Nettsted

01.12.11

Direktoratet for naturforvaltning, [Naturbase](#)

01.12.11

Artsdatabanken, [Rødlista](#) og [Artskart](#)

Ortofoto/kart



Figur 11. Dette ortofotoet fra Gislink viser avgrensinga av den aktuelle lokaliteten sentralt i bildet. Samlet utgjør lokaliteten ca 3,2 dekar.

Bilde



Figur 12. Foto; Øystein Folden 27.07.2011. Bildet er frå øverst i lokaliteten, fra vest mot øst. Det er noen lauvtrerenninger som må fjernes. Trærne langs kanten må dessuten tynnes.



Figur 13. Foto; Øystein Folden, 27.07.2011 ©. Dette bildet er tatt fra midten av lokaliteten og mot nord. Det fins litt einer som bør fjernes. Kantene inn mot steiner og fjell er såpass skrinne at etterbeiting ofte vil være nok, men en må være forberedt på litt ljåslått også på disse stedene.



Figur 14. Foto; Øystein Folden, 27.07.2011 ©. Fra langt nede og i vestre del av lokaliteten, mot nord. Vi ser blant annet kantvegetasjon som trenger tynning.



Figur 15. Foto; Øystein Folden, 27.07.2011 ©. Enkelte steder var det fjell i dagen og en del stein. Innimellom disse var det rike forekomster av dunkjempe, kjerteløyentrøst og ryllik.